Groep 4 - Les 2: Regels in onze groep – AANGEPASTE LES

Doel blok 1: Groepsvorming en een positief sociaal klimaat, waar leerlingen zich mede verantwoordelijk voor voelen.

Leskern: De leerkracht geeft aan wat belangrijke regels van de groep en de school dit jaar zullen zijn. En onderscheidt *basisregels in de grondwet* (die van de school zijn), *regels in de eigen groep* (die van de leerkracht komen) en *afspraken* (die met de groep worden gemaakt en waarin de groep een grote stem heeft).

Woordenschat: *de regel, de grondwet, de afspraak*

Materialen: Agenda
Een lijstje met regels
De grondwet van de school
Illustratie DE REGEL en DE AFSPRAAK (te downloaden van het Download Center)

Toelichting

Met De Vreedzame School werken we aan een positieve sociale en morele norm binnen de school. Pas wanneer je als team deze norm helder geformuleerd hebt, weet iedereen (kinderen en volwassenen) welk gedrag en welke houding er binnen de school van hem of haar verwacht wordt. In paragraaf 8 van het *Katern Werken aan Sociale Veiligheid* beschrijven we hoe deze sociale norm vormgegeven kan worden in een '**grondwet'** van de school. (Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar je onvoldoende voelt wat de sociale norm is. Duidelijke regels in school over de omgang met elkaar blijken dus van belang.)
Met hooguit 4 à 5 basisregels (eventueel geïllustreerd met plaatjes of foto's) kan de basis gelegd worden om te werken aan een positief klimaat. Veel Vreedzame Scholen hebben deze grondwet al geformuleerd, vaak in samenspraak met de leerlingen en hun ouders. Wanneer dit niet het geval is, is het raadzaam om dit alsnog met elkaar doen.
Deze grondwet zorgt voor een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het hier op school!' En vormt een leidraad bij het stimuleren van gewenst gedrag of het aanspreken op ongewenst gedrag voor iedereen binnen de school. Om er voor te zorgen dat deze sociale norm door iedereen 'geleefd en beleefd' gaat worden moet deze steeds opnieuw onder de aandacht gebracht worden. Dit kan op schoolniveau aan het begin van het nieuwe schooljaar tijdens een gezamenlijke opening en op groepsniveau bij deze les over regels en afspraken. Zo gaan kinderen begrijpen dat de grondwet voor iedereen binnen de school geldt en dat er daarnaast nog specifieke regels gelden binnen de groep. Het spreekt dan voor zich dat regels en afspraken op groepsniveau altijd in overeenstemming moeten zijn met de regels van de grondwet. En een regel die al in de grondwet opgenomen is hoeft niet meer op groepsniveau gesteld te worden. Regels en afspraken op groepsniveau zijn dan concretiseringen van de basisregels in de grondwet.

In deze les staan we met de kinderen stil bij de manier waarop we binnen een Vreedzame School omgaan met regels en afspraken. De basisregels van de **grondwet** moeten dus al zichtbaar aanwezig zijn in iedere groep.
In De Vreedzame School maken we onderscheid tussen **regels** en **afspraken**. **Regels** worden grotendeels door de leerkrachten bepaald. Leerlingen kunnen niet over alles meepraten. Een **afspraak** is iets anders. Een afspraak wordt in overleg gemaakt. Leerlingen praten erover mee. Eenmaal vastgesteld, wordt verwacht dat iedereen zich aan die afspraak houdt. Bij het maken van afspraken is het proces belangrijk. Leerlingen hebben een stem, ze krijgen medeverantwoordelijkheid en daarmee creëren we draagvlak voor de afspraak; het zijn ONZE afspraken.

Regels zijn van u als leerkracht. Als een leerling zich niet aan een regel houdt spreekt u de leerling hierop aan door hem aan de regel te herinneren en de keus te geven zich toch aan de regel te houden.
Als de leerling zijn gedrag bijstelt, geeft u hem een opsteker.
Stelt de leerling zijn gedrag niet bij, volgt er straf.
Afspraken maak je samen. Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, spreken kinderen en leerkracht elkaar er op aan en wordt samen beslist wat er moet gebeuren.

In deze les gaat het over *regels*. In volgende lessen maken we *afspraken*. De vuistregel hierbij is:

geef regels waar nodig, maak afspraken waar mogelijk

Laat geen afspraken noteren die al gelden als regels! Zie de Inleiding op blok 1 in uw lesmap voor een uitvoeriger bespreking van regels en afspraken.

Voorbereiding
Bereid deze les inhoudelijk voor door de belangrijkste regels op een rijtje te zetten. Bied hooguit 4 à 5 regels aan die voor u belangrijk zijn om met de kinderen af te spreken. In de loop van de tijd is het mogelijk om regels aan te passen waar nodig of een regel toe te voegen. Gebruik deze les om helderheid te scheppen waar de leerlingen zich aan te houden hebben.

Voorgestelde lesopbouw
Hieronder vindt u een voorstel voor de agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep daar aanleiding toe geeft. Hang de vaste pictogrammen voor de agenda op (zie achter les 1).
Agenda

- Binnenkomer
- Wat gaan we leren?
- Regels
- De grondwet van onze school
- Regels in onze groep
- Wat hebben we geleerd?
- Afsluiter

Binnenkomer
Bekijk de Lijst met Binnenkomers en Afsluiters. Kies er een van of kies onderstaand voorstel.
Als ik de baas was…
De leerlingen mogen fantaseren wat zij zouden doen als zij de baas waren. Geef een paar leerlingen de beurt en ga dan over naar een volgende vraag:

- *als ik juf of meester was, dan zou ik…*
- *als ik directeur van de school was…*
- *als ik baas van de speeltuin was…*
- *als ik burgemeester was…*

Wat gaan we leren?

Haal op waar het blok en de vorige les over ging of vraag het de leerlingen. Neem het doel van deze les door en vestig de aandacht op de agenda. Vandaag hebben we het over de regels in onze groep. Regels gaan over wat mag en wat niet mag.

de regel

een regel gaat over wat mag en wat niet mag

Regels

- Regels heb je overal. Wie weet er een regel:
  - uit de vorige groep?
  - die er op straat is?
  - die er in de bibliotheek of het buurthuis is?
  - die er op school is?
- Vat samen:

Regels zijn er om te zorgen dat alles goed gaat.
Aan regels moet je je houden.
Op school hebben we ook regels.

De grondwet van onze school

- Vertel, terwijl u wijst naar de grondwetregels aan de muur: “In onze school hebben we een grondwet, dat zijn de basisregels die voor iedereen gelden in onze school: op het plein , in de gangen, in de gymzaal, in de toiletten, in alle lokalen. Overal dus. Die is door de juffen en meesters, een aantal leerlingen en ouders bedacht. Aan die regels kun je zien hoe we het willen binnen de school. Zo gedragen we ons hier!
- Laat een leerling de regels van de grondwet voorlezen.
- Wanneer de groep deze les voor het eerst krijgt kunt u de volgende activiteit doen:
  - Laat in groepjes gedrag laten bedenken bij de verschillende regels.
  - Groepje 1 bedenkt dit voor regel 1.
  - Groepje 2 bedenkt dit voor regel 2; enzovoort.
- Zo worden de regels door de leerlingen ‘gevuld’ en vertaald in concreet gedrag dat past bij de leeftijd van uw groep.

Zo werd op een school bij de omgangsregel ‘We zorgen ervoor dat het voor iedereen veilig is’ in groep 1-2 genoemd: we rijden met de karren alleen bij de zandbak (wat betekende dat er niet langs de schommels werd gereden, omdat dit anders niet veilig zou zijn.). Terwijl bij diezelfde omgangsregel in groep 8 genoemd werd: we schrijven alleen positieve dingen in de groepsapp.

- Ook kunt u ervoor kiezen om het gedrag dat de kinderen noemen te laten uitspelen en dit vast te leggen met foto’s die bij de regels opgehangen worden

Regels in onze groep

- Vertel dat er naast de schoolregels (de basisregels in de grondwet) ook een paar regels zijn die hier in deze groep gelden.

- Om te laten zien dat uw groepsregels afgeleid zijn van de basisregels van de grondwet kunt u ervoor kiezen om de regels te hangen onder de basisregel waar ze vanaf geleid zijn. Bijvoorbeeld: Uw regel 'We gaan bij pauzes in kleine groepjes naar buiten' hangt u onder de schoolregel 'We zorgen ervoor dat het rustig is in de school'
- Of de regel 'Je zorgt zelf voor goede potloden, een gum en een pen in je etui!' hangt onder de basisregel 'We zorgen goed voor onze spullen'
- Bespreek nu een paar regels (niet meer dan 4 à 5) die u belangrijk vindt in uw groep voor een goede gang van zaken. Zorg dat de regels aan de volgende kenmerken voldoen:
  - haalbaar
  - in korte zinnen geformuleerd
  - concreet, ondubbelzinnig.
- Bied de regels één voor één aan.
- Maak iedere regel concreet door:
  - uit te leggen wat de reden is van de regel
  - visueel te maken (schrijven of pictogrammen)
  - het voor te doen of voor te laten doen, (doe het eerst fout voor en daarna goed)

  Voorbeeld: hoe we de klas uitgaan als de school uitgaat: in een rij, groepje voor groepje, één voor één.
- *Regels* zijn iets anders dan *afspraken*. Schrijf het woord *afspraak* op het bord. Een *afspraak* is iets dat je elkaar belooft om te doen. Je belooft elkaar dat je je aan de *afspraak* houdt. *Regels* zijn gemaakt door de leerkrachten. *Afspraken* maken we samen in de groep. Laat eventueel de **illustraties** DE REGEL en DE AFSPRAAK zien. De afspraken schrijven we op de poster ZO WILLEN WE HET IN ONZE GROEP. Er staan er al een paar op. De komende dagen komen er vast nog afspraken bij.

de afspraak

iets dat je elkaar belooft om te gaan doen

Wat hebben we geleerd?

Dit was een les over regels in de groep. Wat hebben jullie in deze les geleerd? Waarom zijn er regels? En een doordenker: waarom schrijven we de regels niet op de afsprakenposter? Omdat daarop afspraken staan en die hebben we *zelf* bedacht.

Afsluiter

Bekijk de Lijst met Binnenkomers en Afsluiters. Kies er een van of kies onderstaand voorstel.

Vind de afspraak

Een leerling gaat de klas uit. De groep spreekt af dat ze straks allemaal een zin zeggen met een dierennaam erin (bijvoorbeeld: *ik speel graag met mijn poes*). De leerling komt terug in de klas, en mag de Vreedzame School-bal naar iemand in de groep gooien. Die zegt dus een zin met een dierennaam erin. En gooit de bal weer terug. Zo gooit de leerling die de klas uit is geweest de bal een paar keer naar steeds een andere leerlinge, totdat hij denkt dat hij de afspraak die gemaakt is weet.

Mogelijke afspraken zijn:

- *een zin met een plant erin*
- *een zin met een kleur erin*
- *een zin met een voornaam erin*
- *een zin met een gevoel erin.*

Na de les

Hieronder vindt u activiteiten waarmee u de kennis en vaardigheden uit deze les in de praktijk brengt.

Leerkracht:

- **Herhaal de regels regelmatig.**
- **Geef opstekers aan leerlingen die zich aan de regels houden.**
- **Check regelmatig (minimaal een keer per week) samen met de leerlingen welke regels evt. opnieuw geoefend moeten worden, wat kan helpen je eraan te houden, hoe kinderen elkaar daarbij kunnen helpen. Soms blijkt uit deze analyse van de regels dat een regel bijgesteld moet worden. Wanneer de leerlingen hierin hebben kunnen meedenken vergroot dit de kans dat ze zich eraan zullen houden.**
- **Stel, als daar aanleiding voor is, één regel centraal gedurende bijvoorbeeld een week.**

Woordmuur

In de Vreedzame School-lessen wordt een specifieke woordenschat aangeleerd, vooral op sociaal-emotioneel terrein. Belangrijk voor de consolidatie is om aangeleerde woorden enige tijd zichtbaar te laten zijn door ze in de klas op te hangen. Geef de woorden die in de lessen worden aangeboden een plaatsje op het Vreedzame School-prikbord. Laat de woorden tijdens het blok waarin ze aangeleerd worden hangen. Wanneer u al werkt met een woordmuur e.d. dan kunt u de woorden ook daar ophangen en in het bestaande woordenschatonderwijs integreren. U kunt ook gebruik maken van de **illustraties** DE REGEL en DE AFSPRAAK (te downloaden van het Download Center)
De woorden die na deze les opgehangen worden, zijn:

de afspraak iets dat je elkaar belooft om te gaan doen	**de regel** een regel gaat over wat mag en wat niet mag	**de grondwet** de belangrijkste regels in de school die voor iedereen gelden